

Esbjerg Kommunes Byfond – Årsberetning 2024

Så er der gået endnu et år i Esbjerg Kommunes Byfond. Et år med gode og mindre gode oplevelser for en byfond, hvis formål det er at arbejde med: ”Bevarelse af arkitektonisk og kulturhistorisk værdifulde huse og miljøer inden for Esbjerg Kommunes område.”

Byfonden blev etableret i 1970’erne som en reaktion på datidens lyst til at sanere dvs fjerne gamle bygninger, som man mente lå i vejen for en udvikling af byen.

Det var meningen, at Byfonden skulle agere talerør for byens borgere og for de bevaringsværdige bygninger og miljøer, primært i Esbjerg by, hvor mange borgere mente, at man var lige hurtige nok til at fjerne gamle ejendomme for at få plads til nye, moderne bygninger.

Siden da har mange fået øje for de kvaliteter, som de eksisterende bygninger og miljøer kan have, og som man bør arbejde aktivt på at bevare. Det er det, Byfonden har arbejdet på gennem alle årene, og man kan konstatere, at vi ikke er blevet overflødige endnu.

Bevarelse af kulturhistoriske områder og helheder kan ske ved at man bevarer bygninger, der er vigtige for områderne. Det var primært det, man kæmpede for i begyndelsen. Men det kan i lige så høj grad være, at man kæmper for at forhindre opførelse af nybyggeri, som ikke passer i skala, proportioner og detaljering til det område, de tænkes opført i. Det oplever vi jævnligt nu om dage, hvor økonomiske interesser ofte medfører ønsker om at opføre større og højere bygninger, som ikke er i harmoni med de omgivende bygninger.

Det er jo noget, som en lokalplan kan være med til at forhindre, hvis den er udformet tilstrækkelig præcist og hvis den i øvrigt gælder for hele det område, som lokalplanen dækker.

Der har desværre været eksempler på, at lokalplaner for f. eks. Esbjergs fine klassicistiske bykerne har indeholdt områder, hvor lokalplanens regler ikke skulle gælde, og hvor man derfor kunne sprænge rammerne for bygningsvolumen i ”Byudviklingens og byfortætningens hellige navn”.

Resultatet har været nogle enkeltstående bygninger, ofte med begrænsede arkitektoniske kvaliteter, som er placeret tilfældigt rundt om i bykernen, og som derfor er med til at ødelægge sammenhængen og harmonien i bykernens bygningsmasse.

Så der er stadig noget for Byfonden at gøre, og det arbejder vi på - i år og i årene fremover.

Vi har i år kun nået 3 møder indtil videre. På møderne har vi behandlet ca. 20 ansøgninger om tilskud, og vi har ydet støtte til 3 ud af 4, hvor vi har vurderet, at det ansøgte lever op til Byfondens formål med bevaring eller forbedring af den helhed, som bygningen er en del af. En lille håndfuld har fået afslag, primært fordi vi mente, at det ansøgte drejede sig om normal vedligeholdelse og ikke en forbedring, som vi kunne honorere inden for vores fundats.

Jeg kan sige, at vi tilsvarende har brugt 3/4 af de midler, der har været stillet til rådighed fra Kommunens side. Og vi er så småt begyndt at overveje, hvordan vi får midlerne til at slå til i det kommende år, for følgerne af kommunens stramme budget har også ramt Byfondens pengekasse, så vi fremover må skrue ambitionsniveauet noget ned for at kunne tilgodese de ansøgninger, vi får ind i årets løb.

Generelt har denne del af arbejdet dog fungeret nogenlunde i år, fordi vi har fået ryddet op i ikke-udbetalte tilskud fra tidligere år og på den måde fået tilbageført midler, som vi så alligevel ikke havde brugt.

Men det kan jo ikke blive ved på den måde. På et tidspunkt, bliver vores midler så reducerede, at det måske bliver svært at holde fast i Byfondens formål med at give tilskud til ”gode og bevarende formål”. Simpelthen fordi de mulige ansøgere ikke synes, det er umagen værd, fordi vi kun kan give et beskedent tilskud til løsninger, som den enkelte husejer måske ikke kan se betydningen af.

Vi er så småt kommet i gang med et opsøgende arbejde, hvor vi efter ønske besøger kommunens lokalråd efter tur og fortæller om Byfondens arbejde. Vi kan i praksis kun nå et par stykker om året, og der er godt 20 lokalråd! Men det er en spænd begyndelse til at udbrede kendskabet til Byfonden.

En anden måde til formidling af Byfondens arbejde er gennem den årlige præmiering, som i år er rykket et par måneder frem og denne gang afvikles i forbindelse med Arkitekturens Dag, som var i går 7. oktober.

Med præmieringerne vil vi gerne give vores anerkendelse af de store anstrengelser, mange husejere lægger for dagen for at bevare og ofte forbedre deres bolig. Det gode eksempel smitter heldigvis, og ved fælles hjælp kan vi arbejde på at ”bevare eller sikre arkitektonisk og kulturhistorisk værdifulde huse og miljøer” i Kommunen.

Præmieringen er udelukkende en hæder eller et skulderklap til en eller flere ejere, fordi de har bidraget til at bevare en del af vores fælles kulturarv, da der desværre ikke følger nogen økonomisk præmie med.

Men det er også et vigtigt aspekt, for der er ingen tvivl om, at bygninger og byer med høj kvalitet fremmer vores velbefindende, ligesom det modsatte også er tilfældet.

Derfor ser Byfonden denne del af sit arbejde som meget væsentlig, fordi vi dermed kan sætte fokus på det, som vi synes er vigtigt for at bevare og sikre værdifulde huse og miljøer.

Vi mener også, at en vigtig del af Byfondens arbejde er en konstruktiv dialog med de kommunale myndigheder om, hvordan vores omgivelser skal se ud i fremtiden. Om hvordan man kan udvikle og udbygge vores fysiske rammer og stadig bevare og understøtte de arkitektoniske og kulturhistoriske kvaliteter, der allerede er til stede i vores byer.

Vi kunne i den forbindelse godt tænke os at komme på maillisten over modtagere af det materiale, som andre høringsberettigede modtager. Ikke nødvendigvis for at blive en officiel høringspart, men det ville give os mulighed for på et tidligt tidspunkt at komme med Byfondens vinkel på forskellige planer som en oplagt sparringspartner for de kommunale myndigheder.

Her synes vi desværre, at der er plads til forbedringer, fordi planlægningen ikke altid vurderer alle aspekter af en sag og f.eks. nogle gange tillader opførelse af voldsomt og disharmonisk byggeri, eller fjernelse af bygninger, som efter manges mening hører under vores fælles kulturarv.

Når først noget er bygget, er det svært at slippe af med, og når det først er revet ned, kommer det aldrig igen.

Her føler vi, at vi stadig ikke er i mål. Der er desværre mange steder, hvor vi ser nybyggeri, som efter vores mening slet ikke er tilpasset de omgivelser, de er opført i, og det er en skam, for de holder jo desværre som sagt i mange år, når de først er blevet bygget.

Dette er heldigvis ikke tilfældet hos dagens hovedpersoner, vores præmiemodtagere, som alle har ydet en ekstra indsats for at bevare og berige vores omgivelser.

Til sidst vil jeg gerne takke bestyrelsen for et godt og konstruktivt samarbejde i årets løb, og ikke mindst kommunens administration for en udmærket og uundværlig støtte til de mere praktiske dele af Byfondens arbejde.

Herefter kan vi gå over til uddeling af årets præmier.

*På vegne af Esbjerg Kommunes Byfond
Arkitekt maa Niels Pinborg
Formand for Esbjerg Kommunes Byfond*